

БАЛЕТ НА ПЕРЕКРЕСТКЕ КУЛЬТУР. РОССИЯ-ПОЛЬША

УДК 792.8

K. Carlos-Machej

TRADYCJA ROSYJSKIEJ SZKOŁY TAŃCA KLASYCZNEGO
W EDUKACJI BALETOWEJ POLSKA.
METODYCZNE KONTAKTY

Kooperacja, dwóch kultur rosyjskiej i polskiej, polskiej i rosyjskiej ma swoją głęboką tradycję. O tym jak liczne i owocne były to relacje, świadczą fakty, materialne zabytki kultury, kontakty artystyczne. Wśród nich naczelną pozycję zajmują kontakty o charakterze metodycznym. To one ukształtowały polskie szkolnictwo baletowe, które wprost czerpało i dalej czerpie z dziedzictwa rosyjskiej szkoły tańca klasycznego. Szkoła ta otworzyła perspektywę dla jego rozwoju.

Podstawą metodyczną, fundamentem stały się «Zasady tańca klasycznego», spisane przez Agrypinę Waganową. Są one nie tylko encyklopedią praktyki tańca klasycznego. Ich niezaprzeczalna wartość wyłania się z opisu świadczącego o głębokim przeżyciu artystycznym jak i pedagogicznym autorki. Ten kontekst pozwala traktować «Zasady tańca klasycznego» jako dzieło uniwersalne, ponadczasowe, niepozbawione pionierskiego i odkrywczego charakteru. Jakże cenne, dla nas współczesnych są słowa autorki: «Teatr nasz ma do spełnienia następujące zadania: z jednej strony bezustanne poszukiwanie nowych form przedstawienia baletowego, odpowiadających nowej treści, z drugiej zaś — zachowanie klasycznej spuścizny przy równoczesnym poddaniu jej krytycznej analizie. Klasykę pielęgnujemy pieczołowicie, lecz czas robi swoje — wszystko stale się doskonali»¹. Wypowiedź ta, sformułowana przez wybitną artystkę i pedagoga sugeruje zmiany wynikające, jak można sądzić w dużej mierze z dążenia do doskonałości. W tym sensie Agrypina Waganowa miała świadomość, że jej założenia będą służyć właśnie doskonaleniu techniki, ale była przekonana też, że technika będzie jedynie właściwym narzędziem — środkiem do uzyskania w pełni artystycznego wyrazu.

Z pewnością pierwszymi tancerzami, którzy doświadczyli kontaktów na polu artystycznym w Baletach Rosyjskich Diagilewa, który był nośnikiem petersburskiej szkoły tańca klasycznego, byli Polacy — soliści zespołu — Leon Wójcikowski, Stanisław Idzikowski, Piotr Zajlich, Stanisław Kostecki, Maksymilian Statkiewicz, Halina Szmolcówna, Zofia Pflanc Dróbecka czy Maria Zalewska. Dzięki tym tancerzom, w szczególności dzięki Leonowi Wójcikowskiemu, późniejszemu, wieloletniemu pedagogowi warszawskiej szkoły baletowej oraz wykładowcy Wydziału Choreograficznego przy Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Warszawie, polskie

¹ Waganowa A. J. Zasady tańca klasycznego /tłum. O. Sławska. Kraków 1952, s. 7.

szkolnictwo baletowe korzystało z doświadczeń wybitnych artystów. Największe jednak zasługi dla upowszechnienia się «Zasad tańca klasycznego» Agrypiny Waganowej w Polsce ma Olga Sławska, wybitna polska tancerka, primabalerina Teatru Wielkiego w Warszawie i Baletu Polskiego, dla którego choreografie tworzyła Bronisława Niżyńska. Olga Sławska jest autorką tłumaczenia «Zasad tańca klasycznego» na język polski. Wydawnictwo z 1952 roku, ujednoliciło metody nauczania tańca klasycznego w polskim szkolnictwie baletowym. Wyszło naprzeciw oczekiwaniom środowiska baletowego, stając się wydarzeniem o wielkim znaczeniu. Olga Sławska, co należy podkreślić była organizatorką, kierownikiem artystycznym i pedagogiem szkoły baletowej w Poznaniu w latach 1951–1970, zatem jej osobiste praktyczne, artystyczno-pedagogiczne doświadczenia zrodziły potrzebę uzupełnienia luki jaką był brak literatury dotyczącej metodyki nauczania tańca klasycznego.

Szanowni Państwo w gronie pedagogów reprezentujących Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina jest uczennica Olgi Sławskiej pani profesor Danuta Piasecka. To kontakt z Olgą Sławką jak i osobista potrzeba ciągłego doskonalenia się sprawiła, że pani profesor Danuta Piasecka podjęła studia na Wydziale Baletmistrzowskim i Pedagogicznym w Konserwatorium im. Nikołaja Rimskiego-Korsakowa w Leningradzie, pogłębiając, pod okiem mistrzów, wiedzę w obszarze metodyki nauczania tańca klasycznego.

Po II Wojnie Światowej organizacja polskiego szkolnictwa baletowego przybierała różne kształty. Ostatecznie powołano pięć państwowych szkół baletowych: w Warszawie, Bytomiu, Gdańsku, Poznaniu i Łodzi. Podstawowym problemem ówczesnego szkolnictwa był brak wykwalifikowanej kadry. Dlatego też począwszy od 1948 roku Ministerstwo Kultury i Sztuki delegowało młodych polskich artystów na studia na Wydział Baletmistrzowski lub Pedagogiczny do Państwowego Konserwatorium im. Nikołaja Rimskiego-Korsakowa w Leningradzie i do GITIS-u w Moskwie. Zanim jednak nowe kadry zasiły grupę pedagogów, polskie szkolnictwo baletowe korzystało z wiedzy pedagogów radzieckich między innymi: Olgi Jordan, Borysa Kumysnikowa, Aleksandra Sobola, Anatolija Gridina, Iriny Michajliczenko, Kiry Kniaziewej, Gennaddija Lediacha, Natalii Konius, Niny Bielikowej. Wybitni polscy absolwenci odbywali staże zespołach baletowych. W leningradzkim Balcie im. Kirowa, uczniem Aleksandra Puszkina był znakomity polski tancerz Wojciech Wiesiołowski. Stypendium w Teatrze Bolszoi odbyli Olga Sawicka i Feliks Malinowski. Para wystąpiła na tej scenie w balecie «Giselle» 1961 roku.

Współpraca metodyczna odbywała się również na poziomie szkolnictwa wyższego. W 1955 roku przy Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej w Warszawie powołano studium obejmujące wydziały pedagogiczny i choreograficzny. Wykładowcami byli Olga Jordan i Borys Kumysnikow. W latach 1963–65 seminarium dydaktyki tańca klasycznego dla polskich pedagogów prowadziła Olga Illina. Stałe systematyczne szkolenie pedagogów rozpoczęło się w Polsce w 1972 roku. W Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej (dziś Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina) powołano Zaoczne Studium dla Nauczycieli Tańca. Kierownictwo objął profesor Zbigniew Korycki — baletmistrz, choreograf i pedagog, absolwent Wydziału Baletmistrzowskiego GITIS-u w Moskwie, kadre stanowili metodycy tańca, historycy i estetycy tańca, specjaliści z

zakresu anatomii i biomechaniki tańca. Po śmierci profesora Zbigniewa Koryckiego kierownictwo przejęła magister Małgorzata Kucharska-Nowak. Podstawy programowe w zakresie metodyki tańca klasycznego tworzyła obecna na konferencji pani profesor Danuta Piasecka. Od ponad 40 lat jest wykładowcą przedmiotów: taniec klasyczny z dydaktyką oraz literatury baletowej z dydaktyką. Zaslugi pani profesor, wkład w jakość kształcenia w polskim szkolnictwie baletowym są bezcenne. Była promotorem niezliczonej liczby dyplomów. Dziś uczniowie pani profesor pracują w szkolnictwie baletowym będąc kontynuatorami tradycji petersburskiej szkoły tańca klasycznego.

Szanowni Państwo wśród obecnych wykładowców Kierunku Taniec na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina znajdują się absolwenci wspomnianych rosyjskich uczelni: dr hab. Beata Książkiewicz prof. UMFC, wykł. Joanna Sibilska-Siudym, dr Andrzej Morawiec. Nasi pedagodzy odnoszą sukcesy na arenie międzynarodowej. Uczennica mgr Elżbiety Raczyńskiej-Warzec, wykładowcy tańca klasycznego z dydaktyką, pedagoga Ogólnokształcącej Szkoły Baletowej im. Romana Turczynowicza w Warszawie zdobyła w październiku bieżącego roku brązowy medal podczas europejskiego półfinału Międzynarodowego Konkursu Baletowego Valentyny Kozłowej w Brukseli. Jedną w trzech nagród specjalnych jest udział Magdaleny Studzińskiej w rocznych warsztatach w Akademii Baletu Rosyjskiego im. Agripiny Waganowej. Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina jest organizatorem seminariów, które służą wymianie doświadczeń pedagogicznych. Uczestniczą w nich studenci Uniwersytetu oraz pedagodzy szkół baletowych. Wielokrotnie gościem specjalnym była profesor Liudmiła Siereżnikowa z Akademii Kultury i Sztuk w Sankt Petersburgu oraz profesor Anatolij Borzow, specjalizujący się w tańcach rosyjskich.

Wyrażamy głęboką nadzieję, że nasze drogi spotykać się będą w jednym miejscu. Niech tą częścią wspólną będzie sztuka tańca, która jest uosobieniem trzech naczelných wartości — prawdy, dobra i piękna.